

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 20. Matrimonium baptizatorum ratum, solâ morte (naturali vel civili)
quoad vinculum solvi potest: consummatum, solâ morte naturali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

Alexandro, Neesen, aliique viri docti, quod pars conscientia impedimenti, alteram blanditiis suaviter deliniam, sollicitet ad sui amorem, hoc vel simili modo: *Charissima, ita te diligo, ut si non esset inter nos matrimonium, te acciperem, & ita de facto te accipio. Siquis forte defectus fuerit in nostro matrimonio. Numquid tu similiter?* si verbis vel signis annuat, matrimonium convalescit. Igitur absolute necessarium non est, quod pars conscientia impedimenti, fiat illius conscientia, ut novum conscientium sufficientem praestet, & non solum perfectam in priori, vel ejus ratificationem. Quae profecto non sufficeret.

CAPUT XIX.

Matrimonium Christus reduxit ad primam institutionem: secundam quam esse debet unius cum una.

¹³⁴ **P**robatur 1°. ex illis Christi verbis Matth. 19. *non legistis, quia qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos. Et dixit: propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro.* Igitur (secundum declarationem Christi) matrimonium sic a Deo primitus institutum est, ut esset unius cum una, non unius cum pluribus. Propterea enim non dixit: *masculum & feminas*; sed, *masculum & feminam fecit eos.* Nec dixit, *adhaerebit uxori suae*; sed, *uxori suae.* Nec dixit, *erunt tres vel plures*; sed, *erunt duo in carne una.* Ex quibus verbis, unum tantum uxori ex primava institutione conjugendum SS. Patres colligunt, Chrysostomus, Hieronymus, Beda, Theophylactus, Euthymius, & Innocentius III. cap. *gaudemus* de divortio.

¹³⁵ Polygamia itaque simultanea, non qua una uxor plures simul haberet maritos (quod nunquam permittum fuit; eo quod fini matrimonii, scilicet generationi prolis adverteretur) sed qua vir unus plures simul haberet uxores, primava, imò naturali institutioni matrimonii à Deo factae adverteratur. Non sic tamen ut sit intrinsece mala, nullaque de causa ex divina concessione, vel dispensatione de facto licita fuerit Patriarchis, ad multiplicationem populi Dei, certorumque mysteriorum significationem. Ut enim Innocentius ait loco citato, *nulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum.... Per quam.... Patriarchae, & alii viri justi, qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur.* Quam revelationem, seu divinam concessionem, quia habuisse non creditur Lamech, primus polygamus, idem polygamiam ipsius damnant sancti Patres, & Nicolaus Papa cum *adulteram* vocat. L. 1. ad Consulta Bulgar. c. 51.

¹³⁶ Secundo, probatur ex illis aliis verbis Salvatoris Marci 10. *quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum, & aliam nupserit, noceatur.* Ex quibus Innocentius III. ibidem arguit sic: *si ergo uxore dimissa, duci alia de jure non potest, forsus & ipsa retentâ.* Concessionem itaque Patriarchis factam Christus sustulit, matrimoniumque ad primavam Dei institutionem reduxit, ut communis est, semperque fuit traditio Christianorum omnium à tempore Apostolorum, ne ipsi quidem haereticis dissentientibus, excepto spurcissimo Luthero (apud Bellarminum lib. 1. de matrim. cap. 10.) & Anabaptistis apud Kemnitium in 2. p. exam. pag. 129. ubi fateatur eorum errorem recte damnari à Tridentino sess. 24. can. 2. ubi anathema dicitur, qui dixerit, licere Christianis plures simul ha-

bere uxores, & hoc nullâ lege divinâ esse prohibendum. Hic canon contra Lutherum edictus est, qui unâ cum Bucero & Melanchtone, novo & apud Christianos inauditio exemplo, permittit Philippo, Hassia Langravio, ut, vivente adhuc Christiana Ducissa Saxoniae, Margaritâ Saal uxorem duceret, quae tamen solum secundaria foret, & velut concubina, ita ut filii ipsa suscipiendi haeredes non forent, prout ex actis publicis refert Jacobus Benignus Episcopus Meldensis l. 6. variat. Eadem acta exhibet Iveninus de matrim. q. 4. c. 1. a. 2. Instructionem scilicet Langravii Bucero traditam. 2°. Lutheri, Melanchtonis, Buceri, &c. ad eundem Langravium consultationem. 3°. publicum Notariorum Instrumentum, quo constat Langravium, post receptam illam consultationem, aliud matrimonium, stante adhuc priore, contraxisse. Sed nullus alius Rex, vel Princeps haereticus, factum insolens ausus est imitari. Quod Romani Gentiles semper horruerunt; prout & ipsimet Barbari Germani, eo nomine laudati à Tacito. Apud Graecos laudatur Cerops, eo quod primus (teste Athenaeo) unam feminam uni marito attribuit. Quem morem sapientissimi quique Ethnici probarunt. Hinc ab ipsis laudari solet haec sententia Euripidis, in persona Hermonis: *non decet unum imperare feminis geminis virum; consentus uno conjugis vivat ibro, quicumque capere ritè curatam domum Uique vel ipsi Ethnici viderunt rectae administrationi familiae, pacique domesticae convenientem non esse simultaneam uxorum polygamiam.* Eamque contrariam esse legi divinâe, Augustinus ostendit in lib. de bono conjugali c. 7. & 15. Et lib. 22. contra Faustum c. 47. Et lib. 3. de doctr. Christi. c. 18. Proinde non solum illicita est Christianis, sed & Turcis, aliisque Infidelibus & Paganis. Et idem dum Infideles ad fidem convertuntur, jubentur unam tantum uxorem, primo utique loco acceptam, vel legitimam retinere, ceteris velut illegitimis dimittis.

CAPUT XX.

Matrimonium baptizatorum ratum, solâ morte (naturali vel civili) quoad vinculum solvi potest: consummatum, solâ morte naturali.

Est dogma Catholicum, aperte traditum à Christo Matth. 19. *quod Deus conjunxit, homo non separet.* Et Matth. 10. *quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit, &c.*

Necnon ab Apostolo 1. Cor. 7. *iii autem qui matrimonio juncti sunt, praecipio, non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere. Quia si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat. Mulier aligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit, &c.*

Idem tradunt Patres omnes. Quos inter Augustinus lib. de bono conjugali c. 15. *semel (inquit) instum connubium in Civitate Dei nostri (id est in Ecclesia) ubi etiam ex prima duorum hominum copula quoddam Sacramentum nuptiae gerunt, nullo modo potest, nisi alicujus eorum morte dissolvi. Manet enim vinculum nuptiarum, etiam si proles, cujus causâ instum est, manifestâ sterilitate non subsequatur, &c.*

Et idem Tridentinum sess. 24. can. 5. anathema dicitur ei qui (cum Calvino) dixerit, propter haeresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à conjugate, dissolvi posse matrimonii vinculum. Quod & à Calvinistis practicatur.

Nec contrariatur Gregorius II. can. *proposuisti* 141. 32. q. 2. *si mulier, infirmitate correpta, non voluerit debitum viro reddere, quid ejus faciat jugalis? ... si se non poterit continere, vadit magis.* Quamvis

Quamvis enim contrariari putet Gratianus ibidem, & idem Rescriptum illud Gregorii rejiciat ut Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ penitus adversum; Baronius ad annum 726. accipit in meliorem partem de infirmitate matrimonium præcedente, per quam mulier facta fit impotens ad matrimonii utrum.

142 Fator tamen nonnullos Pontifices in Rescriptis matrimonialibus nonnulla contra matrimonii indissolubilitatem scripsisse. Nam & Papa Deusdedit in Rescripto ad Gordianum, Archiepiscopum Hispanensem, interrogatus quid agendum cum conjugatis, viris & mulieribus, qui pro magno populorum concursu nescientes proprios suos filios suscipissent ex lavacro sancto? Respondit: Nos enim... invenimus in Archiepiscopis hujus Apostolicæ Sedis jam talia conscripsisse Ecclesiæ Hispaniæ, & Episcoporum, simulque Hierosolymæ... Quidque beate memorati sanctissimi Patres Julius, Innocentius, & Celestinus... prohibentes talia præscripserunt & confirmaverunt, ut nullo modo jam in conjugio se recipere mulieres, aut viri, qui quæcumque ratione suos susceperant natos, sed separent se. Mulieres vero, cum separata fuerint pro hac illius re à propriis viris, totam præcipimus recipere dotem. Et post expletum annum, recipiant alium virum. Similiter & vir uxorem. Clemens III. (ut refert Robertus Corzen in Sum. Theol. g. de impedim. matrim. atque ex eo Christianus Lupus dissert. de opin. probab. c. 6.) rescripsit uxorem hæretici, ad fidem conversæ, ad alias posse nuptias convolare, si vir pertinax abique fidei injuria nolit cohabitare. Quidam etiam Prædecessores Alexandri III. judicant matrimonium ratum cum una, dirimi per consummatum cum alia. Sed contrarium rescripsit Alexander III. cap. licet de sponsa duorum: *quamvis* (inquit) *aliter à quibusdam Prædecessoribus nostris sit aliquando judicatum.* Rescriptum etiam Clementis III. ab Innocentio III. revocatum fuit, cap. quanto de divort. constatque ex citato can. 5. Concilii Tridentini jam teneri non posse. Denique Hugo à S. Victore tr. 7. Theol. erudit. c. 20. post relatum Rescriptum Deusdedit Papæ, sed non est (inquit) *et in hoc accedendum. Cum prohibeat Dominus virum dimittere uxorem, nisi causâ fornicationis.* Et etiam Innocentius, & alii Auctores, quos ipse induxit ad suam sententiam corroborandam, de illis tantum agere videntur, qui ante compates, & comitates fuerunt quam conjuges essent. Quos jure prohibuerunt, ne se conjugio reciperent.

143 Nec tamen solidè Joannes Launojus ex allatis Rescriptis arguit contra infallibilitatem Summi Pontificis in definitionibus fidei. Ut enim optime Cajetanus loco citato: *Decretales Pontificie de hac materia, non sunt definitivæ fidei, sed judicialis facti.* Proferuntur autem ipsi Pontifices, ut patet in cap. quanto de divortis, & cap. licet de sponsa duorum; Romanos Pontifices aliquando in his judiciis matrimoniorum errasse.

CAPUT XXI.

Ne quidam ob adulterium dissolvi possit matrimonii vinculum, si non de fide, saltem est fidei proximum.

144 Matrimonii vinculum dissolvi posse ob mortalem cohabitationem, affectatam absentiam conjugis, & adulterium, hæretici cenent, apud Bellarminum de matrimonio l. 1. c. 15. & Florim. Raymondum de ort. & progress. hæres. l. 8. c. 13. n. 4. & 5.

145 Et in causa quidenradulterii, matrimonii (etiam consummati) vinculum posse dissolvi, magni olim viri, imò magnæ Synodi docuerunt (inquit Tom. III.

Christianus Lupus dissert. de opin. probab. c. 5.) sic utique intelligentes verba Christi Matth. 5. *omnis qui dimiserit uxorem suam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam machari.* Ita imprimis (cum pluribus aliis authenticis Græcis Patribus) S. Aferius, Episcopus Amasenus, homil. in cap. 19. Matthæi, dicens, *exceptâ morte ac adulterio, nulla ex causâ matrimonium dirimit.* Ita etiam Græcos passim docuit, liquet (inquit) ex Imperatoris Justiniani, & Leonis sapientis Legibus, & variis Decretis existentibus in Jure Græco-Romano. Itaque consuetudo multis à sæculis apud Græcos invaluit, ut patet ex eo quod inter articulos, de quibus Latini in Concilio Florentino à Græcis rationem, post conclusam unionem, postularunt, fuerit ille: *quare conjugia dirimant, dicente Domino: quod Deus conjunxit, homo non separet?* Cümque Dorotheus, Mitylenensis Metropolitæ, prætatas leges allegasset, & Latini reposuissent eas prevalere non posse Evangelio: interrim Eugenius censuit unionem propter articulum istum non abrupendam. In Concilio etiam Tridentino, cum paratos esset Canon, cum anathemate in eum qui diceret, matrimonia consummata ob adulterium dissolvi, Oratores Veneti 11. Augusti 1663. solemniter intercesserunt, ut Canon ille leniretur, quod satis constaret, in more possessionis apud Græcos, ut uxorem adulteram deserant, & aliam ducant, veterissimam Majorum consuetudinem, ut ipsi dicunt, secuti, nec idcirco illos damnatos, aut anathemate percussos fuisse ab ulla Synodo Oecumenica, etiam si Romana & Catholica Ecclesiæ hujusmodi mos liquido immutasset, prout narrat Card. Pallavicinus Hist. Concil. Trid. lib. 22. c. 4. n. 27.

Quin & piures Latini Patres, & Synodi eandem sententiam docuerunt, quos inter Christianus Lupus ubi supra refert Avitum Archiepiscopum Viennensem epist. 29. ad Antemondum, S. Bonifatium Martyrem in selectis Capitulis c. 35. S. Thodorum Cantuariensem Archiepiscopum cap. 116. ubi sic: *cujus uxor fornicatur, licet eam dimittere, & aliam ducere.*

147 Refert & Synodum primam & numerosissimam Arelatensem can. 10. Veneticam can. 1. Synodum Compendiensem sub Pipino Rege can. 8. Synodum Sueffionensem sub eodem cap. 9. Synodum Vermericem sub eodem cap. 2. ubi sic: *si quis cum filiastra sua manet... uxor ejus... si postquam cognovit quod cum filia sua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet... potest alii nubere.* Simile quid habetur in Capitularibus Caroli Magni lib. 5. c. 19. Sicur & in synodo Romana sub Eugenio II. cap. 36. Et altera sub Leone IV. c. 26. ubi sic: *nullo liceat, exceptâ fornicationis causâ, adhibitam uxorem relinquere, & aliam copulare.*

Denique (pluribus aliis Synodis omiffis) sic etiam Cajetanus censuit in cap. 19. Matthæi, & Catharinus in tract. de matrim. qui Romæ editus est anno 1552. cum Julii III. privilegio. Et novissimè Hamelius tr. de matrim. lib. 1. c. 4. dicit, quod multi & graves Theologi in ea sint opinione, ut putent hanc questionem ad disciplinam potius quam ad fidei digna pertinere. In quam opinionem ipse etiam propendet ibidem, & cap. 5. nisi quis (inquit) Ecclesiam Catholicam in hoc errare pertenuerit.

Censeo tamen 1°. assertionem nostram, quæ (contra Lutheranos, Calvinistas, & Anabaptistas) dicit matrimonium ne quidem ob adulterium solvi posse; si non abique controversia fide certam, saltem esse fidei proximam. 2°. esse contra fidem, asserere cum istis hæreticis, quod Ecclesia erret, cum docuit & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adu-